

DERLIKE

Driemaandelijks tijdschrift van de
heemkring "Dorp en Toren", Deerlijk.

Verantwoordelijke uitgever : F.Byttebier, Rozenlaan 8,
8740 Deerlijk

Ledendienst : Gemma Defraeye, Tulpenlaan 55, 8740 Deerlijk
Bankrekening 068-0643340-63 van Dorp en Toren
Lidmaatschapsbijdrage : 300 fr.
Erelidmaatschapsbijdrage : minimum 500 fr.

Redactie : Albert Bruggeman, Romain Bulcaen, Freddy Bytte-
bier, Hugo Defraeye, Armand Deknudt, Gilbert
Depamelaere, Philippe Despriet, Paul Vanaverbeke,
Nelly Verhelst

Typen : Gemma Defraeye

Lay-out : Nelly Verhelst

Inhoud : 11de jaargang, nr.4, april, mei, juni 1989.

Een figuur van bij ons (dl.I)	Albert Bruggeman	99 - 104
Deerlijkse bidprentjes	Roger Cauwe	105 - 109
Het levensverhaal van Julien Bossuyt (dl.III)	Freddy Byttebier (red.)	110 - 117
Kerk en parochie St.-Lodewijk na de Eerste Wereldoorlog (dl.II)	Romain Bulcaen	118 - 122
Hier klapt men Deerlijks	Freddy Byttebier	123
Elza De Clercq is niet meer	Gilbert Depamelaere	124 - 125
Naamlijst der ereleden		126 - 128

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage.

Een figuur van bij ons (dl. I)

Albert Bruggeman

ONDERWIJZER RENE VANDEKERCKHOVE¹.

Meester René zeggen de Deerlijknaeren en ze denken aan muziek!

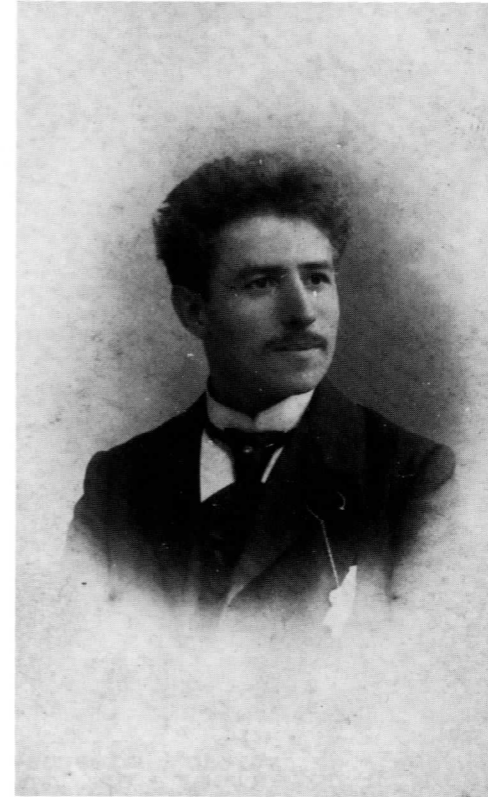
Beste Lezers,

Dit nummer is het laatste van de 11de jaargang, we zijn dus aan herabonnering toe.

Dank zij het jaarlijks stijgend aantal ereleden en leden kunnen wij de prijs onveranderd op 300 fr. houden voor gewone leden. Erelid wordt men door storting van minimum 500 fr.

Om geen nummer te missen, stort u best zo vlug mogelijk op rekening 068-0643340-63 van heemkring Dorp en Toren. Wij verzekeren U vier afleveringen boordevol heemkundige informatie.

Hartelijk dank.

Meester René in 1905.
(Archief Leon Defraeye-
Gemeente Deerlijk)

In de spiegel van onze herinneringen projecteren wij onze kinderjaren, onze jeugd. Vanzelfsprekend gaan dan onze gedachten naar de huiskring en naar de dorpschool. Hier lagen onze wortels, hier werden wij gevormd, groeiden wij op.

De dorpschool was het verlengde van de huiskring, de onderwijzer vertegenwoordigde er het ouderlijk gezag.

Ha, die schoolmeesters van onze dorpen in Vlaanderen: zij verdienen een eresaluut!

Zij hebben onze Vlaamse jeugd met toewijding en geduld opgeleid, gekneed, gevormd, en was van sommigen onder hen de lankmoedigheid van kortere duur en grepen zij vlugger naar de roede, dan was het de bijbelse spreuk indachtig: *Wie de roede spaart, haat zijn zoon!*

Ook onze dorpschool telde onder zijn "meesters" sterke persoonlijkheden, die in onze dorpsgemeenschap DE stuwende kracht waren van volksverheffende initiatieven.

Zo iemand was meester René Vandekerckhove, "meester René" zoals hij genoemd werd door allen die hem kenden en zoals hij nu nog voortleeft in de herinnering van velen.

In deze bijdrage willen wij de veelzijdige persoon die meester René was, in het licht stellen. Immers, zijn opvoedende taak als onderwijzer plaatste hij in een breed perspectief.

Zijn palmares? Wij vinden het in een persoonlijk geschreven nota van hem zelf: *37 jaar onderwijzer - 50 jaar in dienst der Katholieke Actie - 40 jaar leider der Kon.Fanfare St.-Cecilia - 15 jaar bestuurder der Gemeentelijke Muziek-*

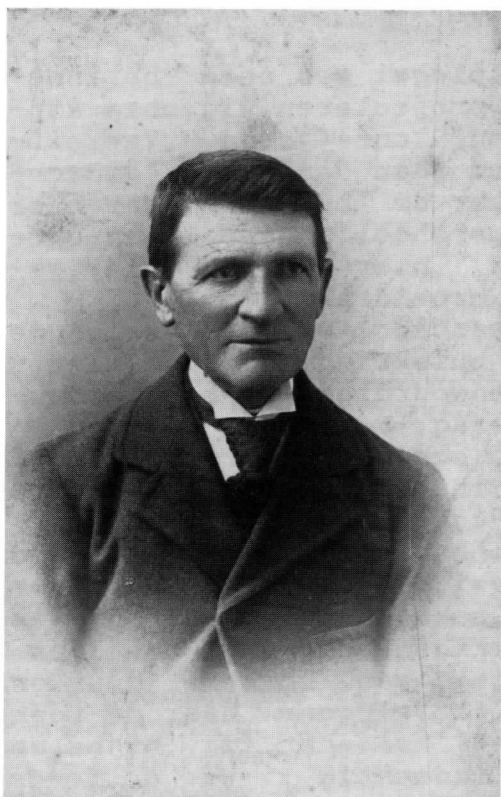
¹Deze bijdrage is gebaseerd op het archief Vandekerckhove dat de familie afstond aan de heemkring, waarvoor onze bijzondere dank.

school.

Volgen wij nu meester René in zijn rijk gevulde loopbaan.

Meester René werd geboren te Ooigem op 10 januari 1883 in een kroostrijk gezin van 7 kinderen. Van in zijn prille jeugd was hij vertrouwd met muziek.

- Het was een muzikale familie : de kinderen maakten deel uit van zangkoren en musiceerden zelf thuis².

Petrus Vandekerckhove, vader van meester René.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Aan 11 jaar volgt hij reeds lessen in notenleer en in 1895 is hij, samen met nog twee broers, spelend lid in de fanfare van Desselgem. Hij speelt de trompet.

15 jaar oud gaat hij naar de normaalschool van Torhout en benevens zijn studies van onderwijzer, legt hij zich speciaal toe op de muziekkunst. Het componeren zit hem hier reeds in het bloed!

Hij schrijft er een *alléenspraak met zang* : *Mijn ander broek*. Het is een luimige alleenspraak waarin de hoofdpersoon altijd op zoek is naar iets wat in een ander broek steekt!

Een studiegenoot van hem, O.Demarré uit Beveren (Roese-lare?) schrijft een tweespraak : *Voor 't Tribunaal*. Het is een geestige persiflage op de ruziënde echtgenoten of geburen voor de Juge de Pé, de vrederechter. Onze jonge componist schrijft de muziek. Waarschijnlijk zullen deze sketchen geschreven en opgevoerd zijn op een of ander studentenfeestje in de normaalschool. Dit laatste stuk is gedateerd 1901.

Nu volgt het laatste jaar van zijn studies en onze jonge student wordt nu meer en meer in beslag genomen door het

²M.DEMEYERE, *Meester René Vandekerckhove in Kontakt-Deerlijk Kermis 1970*, Tercultakring, VTB/VAB, Davidsfonds.

leerprogramma, zo dat er van verder componeren geen sprake meer zal zijn.

In 1902 verlaat hij de normaalschool met de diploma's van onderwijzer en koster-organist. Samen met zijn klasgenoot, de latere ere-hoofdinspecteur Bruno Hilaire Dochy, behaalde hij de 1ste prijs in de afdeling Instrument.

Vergeelde foto van de afgestudeerden van de normaalschool Torhout in 1902. Meester René staat uiterst rechts op de tweede rij. De priester uiterst rechts op de eerste rij is de broer van Valeer Ronse, pastoor van Deerlijk van 1933-1947.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

IN HET WERKELIJKE LEVEN,

zo begint meester René het verhaal van zijn onderwijzersloopbaan in een interview³ voor Radio Kortrijk op 20 februari 1957.

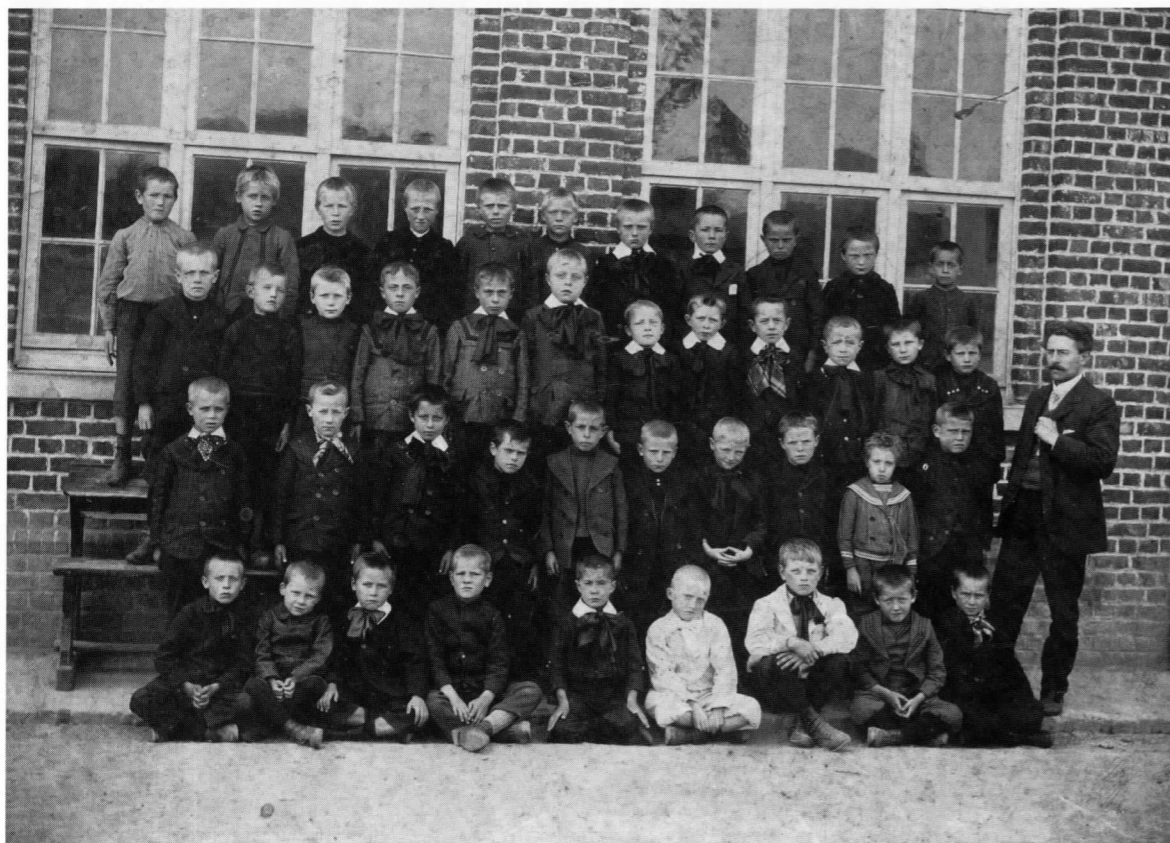
In 1902 telt Vlaanderen nog veel kinderrijke gezinnen en de onderwijzers zijn niet zo talrijk, zodat meester René in 1903 reeds aan de slag kan!

Van 1 februari tot 1 april vervult hij een interimfunctie te Kuurne; van 6 juni tot 22 juli te Moeskroen; van 23 juli tot 1 oktober te Ingelmunster. Hij wordt vast benoemd te Anzegem, waar hij van oktober 1903 tot 30 november 1909 zal

³Interview Radio Kortrijk, woensdag 20 februari 1957 te 21u30. Meester René heeft zijn antwoorden vooraf op papier gezet.

blijven.

Het rustige, golvende landschap in dit hoekje van West-Vlaanderen, de nabijheid van het idyllische Tiegem, Ingooigem, waar pastoor Verriest zijn roemrijkste dagen kent en Stijn Streuvels aan een beroemde schrijverscarrière begint, dit alles zal het dichtertelijke gemoed van onze jonge idealist inspirerend beïnvloed hebben.

De klas van meester René te Anzegem in 1908.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Zijn muzikale aanleg blijft er niet onopgemerkt, want in 1904 wordt hij gevraagd de leiding te nemen van de *sukkelende fanfare* van Anzegem.

We veronderstellen dat hij daar ook zangkoren vormt, want het is in deze periode in 1906 dat het standbeeld van St.-Arnoldus te Tiegem ingehuldigd werd⁴. Meester René componeert voor deze gelegenheid een cantate, die onder zijn leiding uitgevoerd wordt.

Hij noteert :

- Toen kreeg ik daar gelegenheid kennis te maken met de componisten Pol. Lebrun van Gent, Aloïs Desmet van Mechelen, de sympatieke baszanger Arthur Lamoral van Kortrijk en de toenmalige inspecteur der muziekscholen Edgard Tinel.

⁴Stelt St.-Arnoldus voor als krijgsman. Nu standbeeld voor de slachtoffers van beide wereldoorlogen.

De kennismaking met deze persoonlijkheden zal hem een hart onder de riem zijn. Een ambitieuze man heeft daar nood aan!

Ondertussen is hij in het naburige Wortegem, op 20 mei 1908 gehuwd met Irma Ronsse. En welke jonge man die een gezin gesticht heeft, is niet ambitieus!

Huwelijksfoto van René Vandekerckhove en Irma Ronsse.
(reproductie Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Haalt de muziek het op het onderwijs?

In 1909 benoemt de bisschop van Brugge, Mgr. Waffelaert hem tot koster-organist van de St.-Margaretakerk te Knokke.

- Dat was gewis een mooie promotie! schrijft hij in zijn interview. Doch laten wij meester zelf verder aan het woord:

- Daar kwam mijn muziekkennis goed van pas, het meest in de kerk natuurlijk, doch daarbuiten als leraar van klavier, want ik wist niet waar eerst. Daar heb ik van alles meegemaakt. Ik herinner mij nog zo goed een beroemde zangeres van Théâtre de la Monnaie uit Brussel. Die kwam mij vragen om elke dag in de maand Oogst, een uur bij haar te gaan voor de begeleiding harer stemoefeningen. Een andere dame, Kufferath - en de naam is me bijgebleven - virtuose op de cello, heb ik zo menigmaal op 't kerkorgel begeleid. Die vrouw heeft mij de violoncelle als het heerlijkste snaarinstrument leren waarderen en mij tevens laten begrijpen dat de muziek de edelste uitdrukking is van het menselijk gevoel.

Te dien tijde bestonden er in die badstad ook bals en cinema's, doch van orkesten was er dan weinig of geen spraak. Veel stomme films moest ik met aangepast muziek begeleiden.

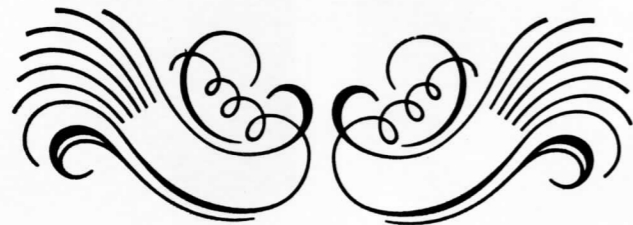
Veel bals heb ik meegemaakt tot laat in den avond of diep in de nacht. Drie jaar heb ik daar hard gewerkt en 'k zou daar gebleven zijn. Edoch de felle zeelucht dreef me naar 't zuiden terug.

...en dat zuiden zal Deerlijk worden!

Op 4 september 1912 wordt hij tot koster-organist benoemd aan de St.-Columbakerk. Nochtans zou dat eerder toevallig gebeurd zijn.

- Het kon evengoed Bellegem geweest zijn. Hij kwam naar Deerlijk omdat hij hier een procent kreeg op de was van de kaarsen, wat hij in Bellegem niet kreeg². Toeval of niet, maar meester René wordt en blijft Deerlijknaar!

(wordt vervolgd)

Deerlijkse bidprentjes

Roger Cauwe.

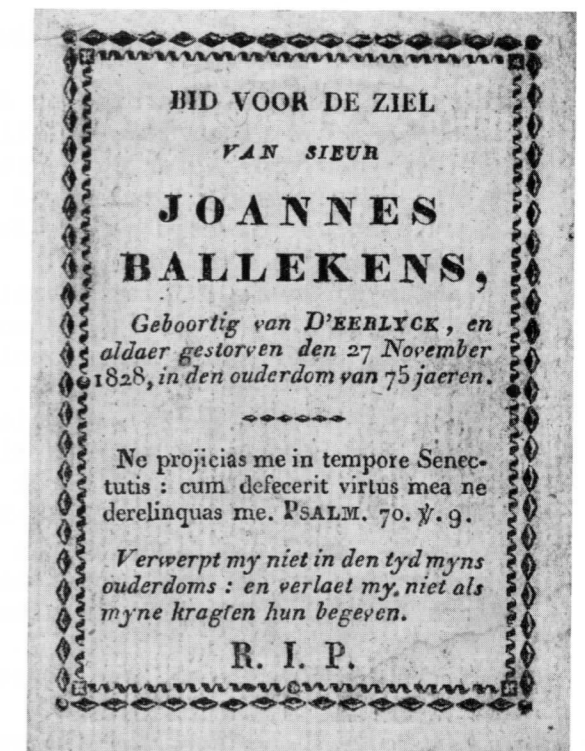
Gedrukte bidprentjes vinden hun ontstaan in Nederland in de tweede helft van de 18de eeuw. Op het einde van deze eeuw komen ze sporadisch voor in Antwerpen en Brussel. In Kortrijk wordt het eerste bidprentje uitgedeeld in 1805. Tot 1810 is het alleen de vermaarde familie Vercruysse die er bidprentjes liet drukken.

In de andere gemeenten van de regio komen de eerste bidprentjes voor tussen 1820 en 1830.

Het waren priesters en af en toe ook een notabele die in die tijd doodsprentjes kregen bij hun begrafenis. Deze bidprentjes die in een beperkte hoeveelheid werden gedrukt, zijn nog moeilijk terug te vinden.

Het Fonds Slosse in de stadsbibliotheek te Kortrijk bezit een rijke verzameling van meer dan anderhalf miljoen bidprentjes. Het is dan ook daar waar het oudst tot nu toe gekende Deerlijkse bidprentje werd aangetroffen, dit van Jan Ballekens.

Jan Ballekens was bij zijn overlijden op 27 november 1828 zesenzeventig jaar oud en landbouwer van beroep. Hij was de zoon van Gabriël en Petronella Debrabandere en weduwnaar in eerste huwelijk van Barbara Thérèsia Lammertyn en in tweede huwelijk van Isabella Rosa Desmet. Hij woonde bij zijn overlijden in de eerste wijk.

(Stadsbibliotheek Kortrijk)

Jan Ballekens was in Deerlijk niet de eerste de beste. Hij was schepen en lid van de kerkfabriek¹. In de lijst van de 50 zwaarst belaste inwoners uit 1812 wordt Jan Ballekens na meier Josse Decraene en samen met Pierre Callewaert en Ivo Devos² als tweede zwaarst belaste persoon opgetekend. In deze lijst wordt tevens vermeld dat Jan geboren is op 25 maart 1752, dat hij zich als boer in 1790 gevestigd had en dat hij schepen geworden was in 1806. Hij was in 1790 ook eigenaar van de staakmolen aan de Barakke, de Nieuwen Stampcot molen³. Het is dan ook niet te verwonderen dat hij als eerste Deerlijknaar een bidprentje kreeg.

Een doodsprentje werd ook uitgedeeld op de begrafenis van Amand Kesteloot, proost van de kapel te Pladijs. Amand Kesteloot werd op 5 maart 1787 in Zwevezele geboren, priester gewijd in 1821 en nog datzelfde jaar onderpastoor benoemd in Deerlijk. Hij werd de zesde proost van de kapelle te Pladijs na het Concordaat (1802). Waren hem daar voorafgegaan : Frans Vanderhelst, proost van 1802 tot 1804, Jean-Baptist de Wyels van 1804 tot 1806, Pieter Vernacht van 1806 tot 1808, Nicolaas Kockenpoo van 1809 tot 1810 en Constantijn Vanden Berghe van 1810 tot 1822⁴.

Amand Kesteloot overleed in zijn woning te St.-Louis op 4 april 1832. Hij werd als proost opgevolgd door Pieter Clement.

Een bidprentje kreeg pastoor Ledure, die op 11 juli 1833 op 67-jarige leeftijd ter ziele ging, twee uur nadat zijn onderpastoor en proost van St.-Louis Pieter Clement was overleden. Joost Ledure werd op 2 november 1766 in Kortrijk geboren als zoon van een fabrikant in linnen, Jan Ledure, en de van Hulste afkomstige Coleta Destoop. Hij werd priester gewijd op 22 december 1792 en onderpastoor benoemd te Kuurne.

¹ Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk, Kerkarchief St.-Columba II, nr.22.

Ballekens, Pierre Vantomme en Jean Van de Kerckhove werden door de bisschop van Gent op 18 mei 1811 benoemd als lid van de kerkfabriek. Ze verschenen voor meier J. Decraene en legden de eed af :

Ik zweer gehoorzaamheid aan de Grondwet van het Keizerrijk en getrouwheid aan de Keizer.

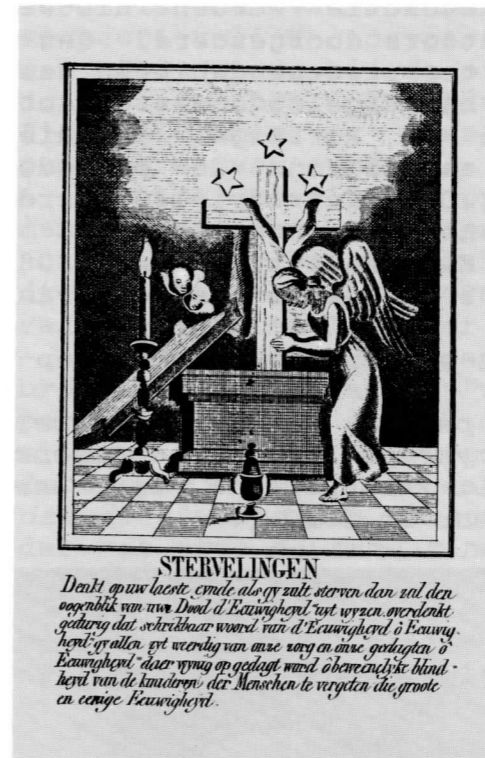
Ze ondertekenden alle drie.

Een ander document, onder hetzelfde nummer, vermeldt dat alleen Vantomme de eed aflegde en dat de anderen ontslag kregen wegens hun weigering van trouw aan keizer Napoleon.

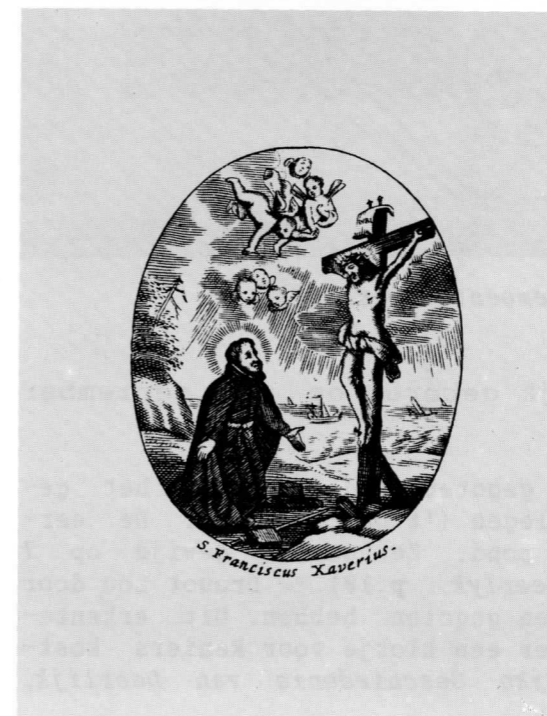
² Judocus = Josse Decraene was meier van 1810 tot 1813. Zijn opvolgers werden dan Ivo Devos tot aan zijn overlijden op 24 juli 1815, dan Pierre Vantomme en van 1819 tot 1822 Petrus-Joseph Matton, jaar van zijn overlijden. Dan zal Louis-Xaverius Vanackere burgemeester worden tot 1860. Met de oprichting van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden noemde men de meier voortaan burgemeester (*Jaerboek van het Gemeente Deerlyk MDCCCXXIV*. Anoniem handschrift).

³ P. MATTELAER, *De Deerlijkse molens*, in *Derlike V*, 2 (1982), p.60.

⁴ R. BULCAEN, *St.-Lodewijk wordt een parochie*, in *Derlike II*, 1 (1979-80), p.9-11. Meer gegevens over de proosten.

(Stadsbibliotheek Kortrijk)

Na de troebelen van de Franse Revolutie werden nieuwe benoemingen voor pastoors en onderpatoors doorgevoerd. Pastoor Deschrijvere van Harelbeke, die ter plaatse gebleven was en de eed van haat aan het koninkdom had afgelegd, was direct na het Concordaat waarnemende deken van Kortrijk. In die functie stelde hij 22 onderpatoors aan tijdens de periode van 29 januari tot 23 februari 1802. Op 7 februari 1802 werd Josse Ledure door hem onderpastoor benoemd te Deerlijk.

Na het overlijden van Pastoor Eugeen Gautier in 1808 werd Joost Ledure op 11 november 1808 de nieuwe pastoor van Deerlijk.

In 1822 liet hij een nieuwe klok gieten waarvan het opschrift als volgt luidt :

Ik behoore aan Deerlyk. M. Ledure, pastor, Deceuninck vice-pastor. P.J. Matton burgemeester is myne peter, M.A. Goossens is myne meter. Myne naeme is Maria. L. Vanackere, J. Decraene en J. Jacques schepenen. Drouot fondeur en 1822.⁵

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Petrus Clement is in Kortrijk geboren op 16 september

⁵Er werden op 1 augustus twee klokken gegoten in de tuin van het gemeentehuis, toen in de Hoogstraat gelegen ('t Oud kasteel). De eerste woog 1694 pond, de tweede 372 pond. Ze werden gewijd op 7 augustus (*Jaerboek van het Gemeente Deerlyk*, p.18). Drouot zou door bemiddeling van P.J. Renier de klokken gegoten hebben. Uit erkentelijkheid goot de Doornikse klokkenmaker een klokje voor Reniers kostschool. (L. DEFRAEYE, *De Kerkelijke Geschiedenis van Deerlijk*, Deerlijk, (1932), p.7).

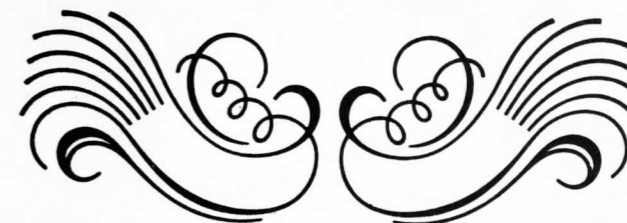
1793 als zoon van Joannes Baptiste en Marie Lemmens. Hij was respectievelijk onderpastoor in Temse en in Lochristi. Op 17 mei 1832 volgde hij de overleden Kesteloot op als proost van de Pladijshoek. Veertien maanden na zijn benoeming stierf Pieter Clement : dezelfde dag lagen dus twee Deerlijkse priesters over aarde.

Beide Deerlijkse priesters Joost Ledure en Petrus Clement hebben hun parochianen in hun testament bedacht.

Pieter Clement gaf 50 zakken graan en een grote som geld die moesten verdeeld worden aan de armen : 3/4 voor de armen van Deerlijk en 1/4 voor de noodlijdenden van de Pladijshoek.

Joost Ledure voorzag in zijn testament 4 zakken graan in brood uit te delen bij zijn begrafenis aan de armen van de parochie en hij schonk ook een respectabel bedrag voor 150 missen die moesten gecelebreerd worden aen de ordinaire be- looninghe en ook voor een jaergetyde en misse omtrent den tyd dat de kinders hun eerste communie doen en hij vervolgt verder *ik geve de arme kinderen myn hemden, koussen, schoen, vesten en broucken alles in natura.*

Pastoor Ledure werd opgevolgd door zijn onderpastoor Dominique Keuse. Pieter Clement kreeg de Harelbeekse onderpastoor J.B. Kerckhof als opvolger.

Het levensverhaal van Julien Bossuyt (dl. III)

Freddy Byttebier (red.)

Wij hadden nog niet anders gedaan dan gespaard en nu moesten wij herbeginnen. Het ging goed, wij gingen saam werken van de maandag tot de zaterdagavond en konden na enige maanden 2000 fr. terugbetalen.

Och, wat waren wij gelukkig en ging het voort tot wij begin 1928 een kindje kregen. Het was er zeer welgekomen dat meisje Francine. Dan moesten wij nog 1000 fr. afbetalen op ons huis. Einde 1929 kregen we nog een kindje, het was een zoon Frans en het was ook welgekomen. Het ging niet meer zo gemakkelijk om te sparen. In 1931 kwam er nog een dochttertje bij, Jacqueline. Wat waren wij gelukkig. In 1936 kregen wij een zoontje bij, Romaan, wij waren overgelukkig. Hoe konden wij ons gezin rechthouden met werken?

Einde 1926 ging onze baas Hilaire Degezelle niet meer schilderen. Hij begon een weverij met zijn zoons. Zo ging ik zonder werk vallen en zonder inkomen, wat ging ik doen? Maar nogmaals had ik geluk. De lonen waren dan 3 fr. per uur en Aloïs Deknudt kwam me vragen om bij hem kaders te leren maken, hij zou 4 fr. per uur betalen. Ik dacht, ik kan deze winter dat wel aanvaarden maar als het zomer wordt kan ik wel schilderen. Zo aanvaardde ik zijn voorstel. Het was triestig om daar aan kaders te beginnen. Het was overal te klein om te werken en om proeven te doen. De verwarming waren stoven met hout en zo begonnen wij saam, ik en Deknudt, stalen te maken.

De kaderfabriek van Aloïs Deknudt rond 1930. De tweede persoon van links is Julien Bossuyt.

(reproductie Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Het was zeer moeilijk. Na 3 maanden hadden wij toch 30 stalen van ovaalkaders en andere. Na lange dagen en slapeloze nachten hadden wij die tegaar gekregen, maar het was niet gedaan, nu moesten die kaders aan een redelijke prijs kunnen verkocht worden. Het was weerom een zoeken.

Een ovaalkader kon Deknudt kopen aan 25 fr. en bij ons kostte die 35 fr. of nog meer.

'k Zegge aan mijn baas :

- *Dat is onmogelijk.*

- *Moeilijk*, antwoordde de baas, *maar niet onmogelijk, onmogelijk bestaat hier niet.*

Zo begonnen wij stuk voor stuk te onderzoeken en met beter alaaam en enige machines erbij kwamen wij aan een redelijke prijs. Een reiziger nam de stalen mede en het was een sukses.

Veel jonge mensen wierden aanvaard voor het werk dat ze moesten aanleren en nog altijd werden nieuwe dingen uitgevonden om het werk beter en rapper uit te voeren.

Vier à vijf maanden had ik gevuld. Het enige plezier dat ik daaraan beleefde was dat ik een goed loon verdiende. Maar ook dat verbeterde, ik kreeg liefde voor mijn werk en zo ging dat veel beter.

Een goede sculpteur wierd aangeworven. Zo kwamen er alle soorten arbeiders bij en alles was moeilijk om te leren, maar toch ging de fabriekage vooruit.

De zomer kwam en in plaats van te gaan schilderen bleef ik in de kaderfabriek werken aan de vooruitgang der fabriek.

De fabriek was te klein gekomen en Deknudt keek uit naar een stuk grond. Hij kocht de Kasteeldreef¹, 25m breed en 250m lang, waar hij in 1933 een fabriek bouwde en een villa daarbij.

A. DEKNUDT-ADINS, 35, rue de la Station DEERLIJK
Statiestraat
TEL. Harelbeke 103 C. Ch. Post. 978.55 R. C. Courtrai 2093 Banque : Kredietbank voor
H. R. Kortrijk Postch. rek. H. R. Kortrijk Bank : Handel en Nijverheid

Marque déposée Gedep. Merk

FABRIQUE DE CADRES
POUR PHOTOS EN
BOIS - MÉTAL - MARMRE

FABRIEK VAN FOTOKADERS IN HOUT - METAAL - MARMER

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

¹Voor een foto van de Kasteeldreef zie *Derlike IX*, 3 (1987) p.75. De tweede handelsfoor van Deerlijk (24-27 sept 1933) greep gedeeltelijk plaats in de pas gebouwde fabriek. Voor een foto van de opening, zie *Derlike IX*, 2 (1987) p.45.

Aloïs Deknudt voelde aan dat hij geen twee werken goed kon doen en hij liet de fotografie varen tot groot verdriet van zijn vrouw Maria.

De fabriek was beetje voor beetje vooruitgegaan. In 1933 werkten daar 40 man. Vele machienen wierden bijgekocht en alles marcheerde goed tot in 1936 door het opkomen van Hitler een crisis uitbrak. Dat was voor Deknudt een tegenslag, maar hij worstelde er toch door. De lonen waren dan op 5 fr. per uur gekomen en voor het arbeidersvolk was het veel verbeterd, ware het nu niet van die crisis. Zeer velen waren zonder werk, ik had gelukkig nog altijd veel werk.

In 't jaar 1926 kwam mijn broer Jules vragen om samen versieringen uit te voeren op feesten, zoals H.Hartfeesten, inhuldigingen van pastoors en burgemeesters, huwelijken. De feesten waren meestal de zondag en de helft van de weekends moesten wij naar het ene of andere feest gaan versieren. Wij hadden saam 1000 m draperie gekocht en wij maakten schone winst tot we in 1930, het jubeljaar eeuwfeest van België, omtrent ieder week moesten gaan versieren, maar het regende alle zondagen. Wij wisten er geen weg mede om al die draperie droog te krijgen. Wij hadden het ganse jaar veel gewerkt en niets verdiend. Wij verkochten alles en met dat geld bouwden wij een veranda met druivelaars erin.

Het huis van de familie Descheemaeker op de hoek van de René Declercqstraat en de Harelbekestraat (nu voeding Vandenbogaerde), versierd door Julien en Jules Bossuyt ter gelegenheid van het huwelijk van Jeanne Descheemaeker op 25.09.1929.

Op de foto tweede van links staat Jules, de man met witte jas is Julien. Tussen hen in staat een zekere Pauwels uit Roeselare. (foto eigendom Mevr. Jules Bossuyt)

Wij waren gelukkig. Die jaren was moeder Lena hele zondagen alleen met de opvoeding der kinderen, hetgeen ze zeer goed deed.

Ik was op mijn werk van 6 uur 's morgens tot 8 uur 's avonds en zag om zo te zeggen nooit mijn kinderen. Nu was het beter en nu konden wij saam voor de opvoeding zorgen. Wij waren gelukkig tot in 1939 de mobilisatie kwam van alle weerbare mannen. Het was een triestige tijd. Ik wierd niet gemobiliseerd, ik was te oud.

In mei 1940 wierd het oorlog. Na enige dagen was België bezet door de Duitsers.

Wij hadden dan 4 kinderen, de oudste Francine was 12 jaar, Frans deed zijn erecommunie en was 10 jaar. Jacqueline was 9 jaar en Romaan 5 jaar, dus een zware menage. Alles wierd duur, de boter 300 fr. per kg., het graan 4000 fr. de 100 kg. Wij hadden een spaarpot van 12000 fr. en onze centen smolten als de sneeuw voor de zon.

Ik had wel werk aan 6 fr. per uur, maar daarmee konden wij onze kinderen niet voeden. Daarom wilden wij er iets bijdoen en wij maakten aardappelbloem. Er waren gauw geen aardappelen meer te krijgen en het was gedaan ermee.

Ik en Lena waren akkoord om een zwijn te houden. Wij kochten een varken, 't varken wierd ziek en na 14 dagen was het dood. Dat was een groot verlies, want onze spaarcenten waren op. De zuster van Lena, Alida, presenteerde geld om een ander varken te kopen. Dat aanvaardden wij. Het varken groeide goed. Het was moeilijk om aan eten te geraken voor dat zwijn, het was alles even duur. Zo kwamen wij in de schulden te zitten, maar hadden toch eten en vet voor ons en onze kinderen.

Francine leerde naaien, Frans ging naar de vakschool te Waregem. Hij had graag leraar geworden, dat heeft gelukt ook.

In het begin van de oorlog 40 wierd alles opgekocht voor zelf te eten maar ook voor te smokkelen. Iedereen was uitbuitteer geworden, de ene buitte de andere uit. Men was verplicht iets te doen (in 't zwart), iedereen was tegen de Duitsers maar niet tegen het geld, dat voelde de kleine man.

Ik was vóór de oorlog een echte flamingant. Ik ging wel 20 keren naar de IJzerbedevaart, waar zeer velen gingen, maar de Vlaamse koppen spanden mede met de Duitsers. Zo was ik rap veranderd en, was ik misschien geen goede Belg, ik was toch tegen de Duitsers.

Er kwam nieuw werk uit, bassen² weven, grof lijnwaad in garen. Men zegde dat het voor de Duitsers was om hun vliegers te verschuilen. Niettegenstaande wij zeer anti-Duits waren, zochten ik, nonkel René en nonkel Gustaaf³ om een getouw te gare te krijgen en dat ging.

Gustaaf Baert weefde van 's morgens om 6 ure tot 's avonds 5.30 ure, dan kwam René Vandenberghe van 5.30 tot 9 ure, dan was het ik die begon om 9 ure 's avonds tot 1 ure 's morgens.

²van het Franse bâche = (dek)zeil

³René (Vandenberghe) was gehuwd met een schoonzuster van Julien, nl. Zulma en Gustaaf (Baert) was een schoonbroer.

Om 6 uur was ik weer op de fabriek, des zaterdags bleef ik weven tot 6 ure 's morgens. Dat weven met de hand was lastig en daarbij veel stof. Dat duurde zo 5 maanden. Wij konden daarmee 20 fr. per uur verdienen en dat was een grote hulp voor ons, want in de fabrieken waren de lonen niet veranderd, 6 fr. per uur.

Er waren ook geen kolen meer en wij moesten voor hout zorgen om ons eten te maken en ons te verwarmen. Een bos aan de Wemelbeke was afgekapd en daar gingen de jongens en ook meisjes de resten uitroeien.

Zo zijn wij nog gezond door al die miserie geraakt tot einde 1944 de Amerikanen en Engelsen landden in Frankrijk en het werk viel stil. Ik had toch nog werk.

Begin september kwamen Engelsen met tanks patrouilleren. De Duitsers schoten er enige in brand, daarop volgde een bombardement. Duitsers en Engelsen sneuvelden en ook een paar burgers.

Langs de Kassei op Vichte waren honderden Duitsers op dool zonder eten of drinken, die zijn gauw krijgsgevangen genomen.

Terwijl het buiten knetterde van de schrapnels⁴ zaten wij verscheidene dagen en nachten samen gehurkt in de kelder tot wij weer vrij de Engelsen konden verwelkomen.

Er was een geweldige jacht op deze die hadden meegeheuld met de Duitsers en tientallen wierden gevangen gehouden in de school. Seffens daarna kwam weer alles normaal. Het eten kwam aan normale prijzen en er kwam wederom werk voor iedereen.

Nu moesten wij wederom sparen en veel werken om onze schulden in te korten. Moeder had het ook lastig. Zij ging hier en daar wat bijverdienen en met de uitwisseling van het geld waren wij er nog gauw bovenop.

De bazen hadden niet veel meer te zeggen en in een twist met Deknudt vertelde ik hem dat wij nog 15000 fr. schulden hadden, terwijl hij rijk geworden was.

Aloïs Deknudt stelde voor die 15000 fr. te betalen, maar ik moest tekenen er nog 3 jaar te blijven, hetgeen ik aannam. In 1947 hadden wij dus geen schulden meer.

Het ging goed. Frans en Francine gingen werken, de lonen stegen en zo konden wij leven als gewoon. Ook Jacqueline ging werken en verdiende ook geld.

In 1949 moest Frans voor 1 jaar soldaat zijn en onze kleine Romaan liet maar niet weten wat hij ging doen. Hij mocht voor onderwijzer leren, maar dat wilde hij niet. Later zegde hij :

- *Ik zou willen schilder worden, waarop ik antwoordde :*

- *Ik ben blij, maar schilderen is een lastige stiel.*

Dat deed niet en hij ging naar Kortrijk in de St.-Jozefsvak-school het schilderen leren.

Nu zijn wij 1951 en Francine trouwde met Remi Deleersnijder, een metser. Wij hadden nog maar weinig kunnen sparen, maar we deden toch ons best. Zij had toch een schonen ouderdom.

⁴schrapnel (<Eng. shrapnel) : langwerpige hol projectiel dat behalve een springlading, een aantal kogels bevat (van Dale)

De familie Bossuyt met v.l.n.r. : Francine, Julien, Frans, Jacqueline, Lena en Romaan.

(foto eigendom Romaan Bossuyt)

In 1954 trouwde ons Jacqueline met René Steelandt ook aan 23 jaar.

Onze spaarpot was verbeterd maar nu was het anders. Romaan, die het schilderen had geleerd en nu 17 jaar was, ging bij Remi Vanhoutte werken. Hij was als zijn ouders, een harde werker en ik stond bij Deknudts niet meer in zo hoog aanzien.

De zoons van Deknudt hadden studies gedaan en ik dacht daarmee niet overeen te komen. Daarom besloten wij van voor ons zelf te werken. Wij zouden wel werk krijgen. Ik had vele vrienden in de KWB waarvan ik secretaris was en dat maakte mijn eerste cliënten. Vrienden en kennissen kwamen erbij. Ik was ook, niettegenstaande het 27 jaar was geleden dat ik bij Hilaire Degezelle had gewerkt, nog gekend als een goed schilder. Alles te gaar hadden wij gauw veel werk, maar ook dat begin kostte geld.

Wij wonnen veel geld. Ik en Romaan werkten 12 uur en des zondags rekeningen maken, dat was lastig. Wij hadden nog een kleine winkel erbij en moeder had ook haar handen vol. Ze was zelfs overlast. Frans was intussen leraar geworden en alles ging goed.

Frans trouwde toen hij 27 jaar was, met Mauricette Villers. Zo kwamen wij alleen met Romaan en Romaan moest naar de soldaten en zo kwam ik alleen voor te werken. Wij hadden een gast, Frans Gardyn, en wij beiden konden het gevraagde

werk afwerken. Na het soldaat zijn kreeg Romaan kameraden waarmee hij uitging, hij dronk veel pinten en keek naar geen meisjes. Daar waren wij niet gerust over en spraken met hem een oud huis⁵ te kopen met onze tussenkomst. Wij zouden mede gaan wonen in de Harelbekestraat tot hij een meisje had gevonden.

Het duurde niet te lang en hij trouwde aan 27 jaar met Hilda Scherpereel, een schooljuffertje. De zaken gingen goed en in het huis was veel gewerkt en verbeterd. Nu waren wij wederom in de weer en het schilderen ging goed.

In 1962 kwam ik aan 65 jaar op pensioen. Ik gevoelde mij nog jong en nu had ik tijd om weer schilderijen te maken. Ik maakte er ieder week van 3 tot 5, die wierden aan een goedkope prijs verkocht.

Een tijdje nadien kwam mij een antiquair vragen voor antieke salons en kaders in nieuw goud te steken. Dat ging goed en ik kon ermede wat verdienen. Ik dacht nooit dat ik oud was. Niettegenstaande dat werk maakte ik toch iedere week een paar schilderijen. Wij waren gelukkig.

De voormalige herberg *De Wandeling* (hoek Waregemstraat-Paanderstraat) geschilderd door Julien Bossuyt (schilderij eigendom Georges Dejager).
(Dorp en toren, dia nr.675 van 17.07.1984)

⁵Het betreft *Het Vleeshuis*, een voormalige herberg en slagerij. (L.DEFRAEYE, *Deerlijks Plaatsnamen*, [Deerlijk], (1942), p.64. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was er het *Landwirtschaftsbüro* gevestigd, het bureel voor landbouwaangelegenheden (L.DEFRAEYE, *Deerlijk in oorlogstijd 1914-1918*, [Deerlijk,1931], p.17. Voor een foto uit het 1ste kwart van de 20ste eeuw, zie *Derlike I*, 1-2 (1978), p.16.

Wij hadden nog een hof waar moeder bloemen kweekte en ik in de groentehof groenten kweekte. Het was zeer zandig maar toch heb ik vele eerste prijzen behaald in de groenteprijskamp van het Werk van den Akker.

Intussen was het 1974 en wij waren 50 jaar getrouwd. Wij vierden ons gouden jubilé met gans de familie en kennissen.

Wij hadden goede en slechte tijden beleefd, maar de beste tijd die we kenden was van 1960 tot 1974. Iedereen had werk en de lonen waren zeer snel omhoog gegaan. Die kwamen van 30 fr. per uur tot 200 fr. per uur in 1974.

Iedereen die niet te oud of te jong was kocht een auto, de straten wierden beter en er kwamen autostraden bij. Binst die jaren was Deerlijk van uitzicht gans veranderd.

Er kwamen honderde nieuwe huizen bij, veel moderne villa's. Iedereen leefde als een koning. Het oude Deerlijk met zijn lage huisjes gedekt met stro verdween. Men kon geen weg met de weelde. Alle soorten nachtfeesten wierden ingericht, er wierd gedanst en gevierd.

Onze vroegere herbergen verdwenen en de gezelligheid kwam meer thuis. Iedereen had een T.V. gekocht en men dronk thuis een glas.

De KAJ had er voor gezorgd dat veel jonge mensen een beter inzicht kregen van het leven. Ook de KWB stond zijn man om alles wat kristelijk was recht te houden.

De velo's

In 1906 waren er misschien een 5-tal velo's in Deerlijk. Dat groeide snel aan en tegen 1918 hadden alle mannen een velo. 10 jaar later hadden ook vele vrouwen een velo. Oude mensen klaagden dat ze niet meer vrij waren op straat. Grote reizen wierden gemaakt met de velo. Het was het vervoer van de dag.

De auto

In 1905 waren er in Deerlijk geen auto's. Wanneer vader of moeder een auto hadden gezien was dat een wonder. Een gerij zonder paard dat sneller reed dan een paard lopen kon. Die reden dan aan 15 tot 20 km per uur en die blaften dat men ze van ver hoorde komen.

Tegen de oorlog van 40-45 waren er reeds een 50-tal te Deerlijk. Nu en dan kwam er een bij tot 't jaar 1960. Maar vanaf 1960 tot 1974 had iedereen een auto in plaats van een velo. Nu is het op straat niet meer veilig. Er vielen veel doden in 't verkeer voor voetgangers en velorijders.

Niettegenstaande alles schilderde ik voort en ik heb zo van mijn leven een 800 schilderijen gemaakt, grote en ook kleine.

Wij hebben gelukkige jaren gekend en zijn nu nog gelukkig.

SLOT

Kerk en parochie St.-Lodewijk na de Eerste Wereldoorlog

Romain Bulcaen

Op zondag 7 april 1935 werd een nieuwe herder plechtig ingehuldigd. Het betrof hier E.H.Romaan Vileyn. Huizen en straten waren feestelijk versierd met zegepoorten en bevestigd met wimpels. Aan de huizen hingen talrijke gelegenheidsge-dichtjes. Een feeststoet van ruiters en van 30 auto's reed de nieuwe herder tegemoet. Burgemeester Isebaert van Deerlijk sprak de welkomstgroet uit.

De feeststoet bij de inhuldiging van pastoor Vileyn. Het lage huis links is de herberg *De Openbare Telefoon* (zie *Derlike* II, 1 (1980) p.115 en IX, 1 (1986) p.15).

Het hoekhuis rechts is de herberg *In St.-Louis* (zie *Derlike* I, 3 (1979) p.61 en X, 1 (1987) p.18).

(reproductie *Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk*)

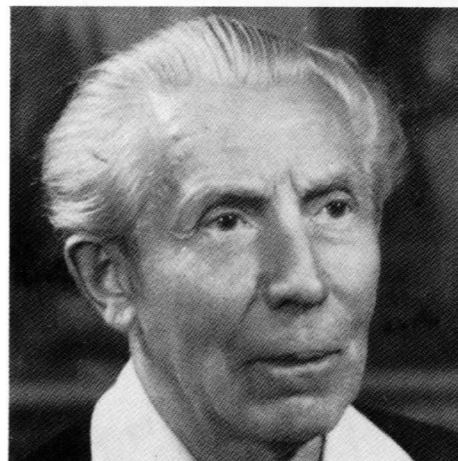
De energieke priester had reeds een tamelijk gevuld priesterleven achter de rug en was zelfs een tijd legeraal-moezenier en brancardier in het leger. Op 7 juli 1935 schrijft de nieuwe herder reeds in het *Liber Memorialis*¹ dat zijn huisbezoeken voltooid zijn. Er waren dan 1503 zielen in ons dorp. Het huizenbestand was echter veel kleiner dan nu en

¹Het origineel van het *Liber Memorialis* bevindt zich in de pastorie van St.-Lodewijk, een copie ervan in het *Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk*.

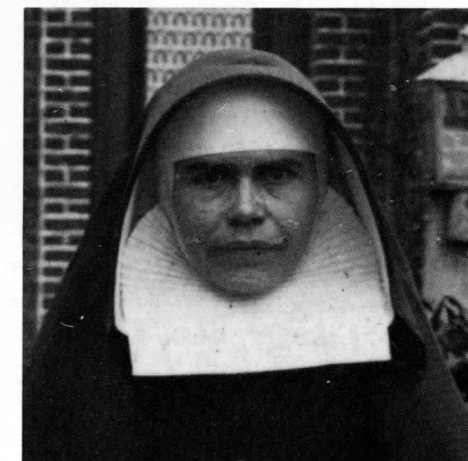
men telde veel meer inwoners per huis dan nu het geval is. Het godsdienstige leven kende een grote bloei door het in-richten van de Missie, de Eucharistische Kruistocht, de Jongelingen- en Meisjescongregaties.

Op 3 september 1935 had de plechtige jubelviering plaats van 25 jaar stichting van de kloosterschool O.-L.-V.-van Bijstand en tevens het 25 jaar onderwijzerschap van Eerwaarde Moeder Margriet en het schoolhoofd van de jongensschool Gentiel Vermoere.

Alles was kleurrijk versierd. In de namiddag was een reuzeballonwedstrijd voorzien voor de schoolgaande kinderen. 427 ballons kozen de vrije lucht en vertolkten de vreugde en dankbaarheid van de St.-Lodewijknaren. Tevens was er zakloping voor schoolgaande kinderen van de herberg Au Faubourg tot de Plaats. De prijzen varieerden van 10 fr. tot 1 fr. Ook de volwassenen konden aan zakloping doen van de herberg De Plante tot de Plaats. De Plante veranderde later haar naam in café De Welkom. Daar waren de prijzen van 20 fr. tot 5 fr. Tenslotte was er nog mastklimming op een verlichte mast. De waarde der prijzen bedroeg niet minder dan 400 fr. Voorwaar een kapitaal in die tijd!

Gentiel Vermoere

Moeder Margriet

(foto's eigendom Romain Bulcaen)

Wanneer we hier al die feesten zien opgetekend staan, realiseren wij ons hoe vroeger het volksvermaak op de straat de uitverkoren manier was van de bevolking om zich te ontspannen en zich uit te leven.

Op 1 februari 1936 werd koster en gewezen schoolhoofd Rudolf Lambert begraven. Meester Gentiel Vermoere hield aan het open graf de rouwrede. De familie Lambert oefende hier 125 jaar het kostersambt uit (1804-1929).

Op zondag 13 september 1936 ter gelegenheid van de parochiale jaarkermis hebben te St.-Lodewijk door toedoen van de plaatselijke Davidsfondsafdeling grootse en weidse inhuldigungsfeesten plaats gevonden ter herdenking van de stamvader van het roemrijke geslacht Verriest, Pieter-Jan Verriest, alhier geboren op 17 februari 1796, in leven armmeester en ruim 50 jaar koster te Deerlijk.

In zijn geboortehuis werd een gedenksteen² aangebracht :
Hier werd geboren op 17.2.1796 PETRUS-JOHANNES, de stamvader
van het roemrijk geslacht Verriest.

Onthulling van de gedenksteen aan het geboortehuis van Petrus-Johannes
Verriest op 13.09.1936. Leon Defraeye spreekt de feestrede uit.
(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

2. Joël Feyers, bewoner van het huis
5. Leon Defraeye
7. Meester Gentiel Vermoere
8. Kanunnik Camerlynck, deken van Kortrijk
9. Meester Julien Allegaert
17. Rudolf Rohaert
18. Jerome Cosaert

²Deze gedenkplaat werd op 24.02.1989 verwijderd en door de eigenaar
Jozef Lambert aan de heemkring geschonken, waarvoor oprechte dank.

Aan de bewuste gedenkpoort, hing een gelegenheidsgedicht
dat wij niet kunnen nalaten over te schrijven :

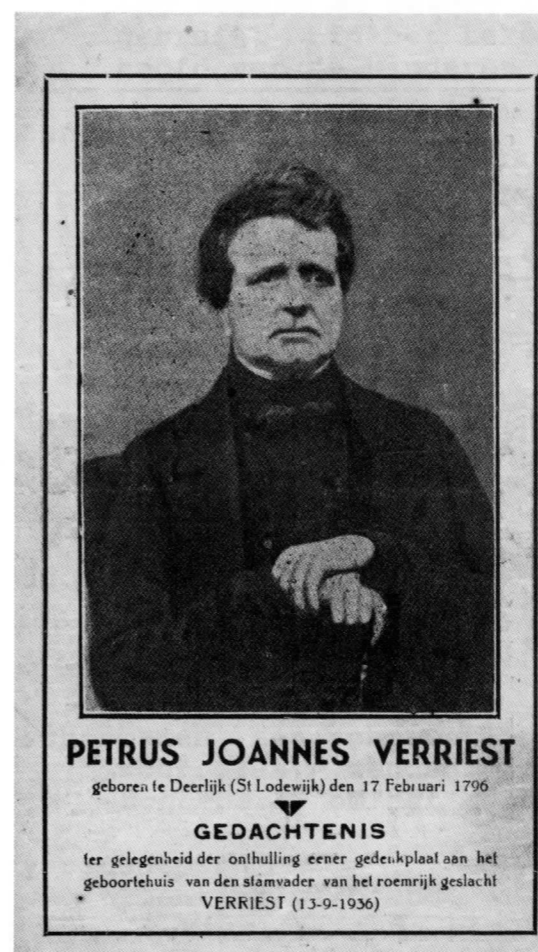
Rond dees woning, laag van steke,
't Laatste uit dees kleine reke,
Wordt op heden blij gevierd
En de straat mooi versierd

Laat ons juichen allerwegen
En God danken om de zegen
Die hier in dit huisje kwam :
't Hoofd van den Verriestenstam

Hij heeft aan zijn land gegeven
Zeven kinderen die in 't streven,
Steeds voor Taal, Volk, en Recht
Vlaanderen dienden gaaf en echt

Hunne namen staan geschreven
Hun roem blijft steeds verheven :
't Nageslacht houdt ze hoog in eer
In 't verleden, thans nog meer.

Vooreerst werd een dankmis gehouden in de kerk. Aan de
offerande werden rouwprentjes uitgedeeld met de foto van de
gevierde, identiek aan het oorspronkelijk rouwprentje.

(Archief Leon Defraeye-Gemeente Deerlijk)

Na de middag vormde zich een stoet die naar het geboortehuis van de stamvader trok. Na de toespraken van schoolhoofd Gentiel Vermoere en Leon Defraeye werd de herdenkingsplaat aangeboden aan de bewoners van het geboortehuisje. Een daverende Vlaamse Leeuw besloot deze luisterrijke plechtigheid.

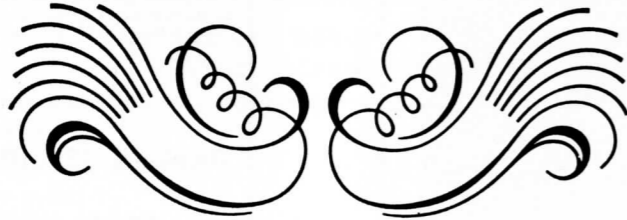
In 1938 werd de kapel in de Kerkstraat, die geheel bouwvallig was geworden, degelijk hersteld. Steeds weer vullen de bladzijden van het *Liber Memorialis* zich met gelukkige gebeurtenissen.

E.H.Vileyn had ook een mooie hobby. Hij hield van fotografie. Hoeveel huisgezinnen en gebeurtenissen heeft hij niet op de gevoelige plaat gebracht! Veel van die thans zeldzame foto's bevinden zich gelukkig in St.-Lodewijk.

Op kermiszondag 3 september 1939 vermeldt het *Liber Memorialis*: *Triestige kermis-zondag! Zoovelen zijn opgeroepen ter vrijwaring onzer grenzen. Sedert gisteren zijn hier soldaten aangekomen die moeten op de loer liggen en op den uitkijk staan aan 't vensterke van den kerktoren, daar waar de blijde kermisvlag had moeten wapperen!*

De oorlog nadert!

(wordt vervolgd)

Hier klapt men Deerlijks

Freddy Byttebier

ne kommel
een dik touw

ten uitkomende
met de lente
'k Ga ten uitkomende wa
fruitbomen planten

verassereren
verzekeren
Zin huis es ofgebrand. ie ee chance
dat ie goe verassereerd es. Ge zoet
anders lelijk ip strate zitten.

een reze
een reling
Den dienen ee den trap nie nodig,
ie sleert langs de reze naar beneen

een senewarietje geven
God zegene en beware u : een uitdrukking door de ouders
gebruikt bij het tekenen van een kruisje op het voor-
hoofd van de kinderen bij het slapen gaan.

een isgat
een boomstronk, het wortelgestel van een boom dat bij
het vellen in de grond blijft zitten

't es zin schoonste
hij kon wel niet anders, het is het beste dat hij kon
doen
Ie ee't toegegeven, 't es zin schoonste

iemand schone spreken
iemand beleefd vragen
Ge zult hem moeten schone spreken of ie zal anders nie
willen

de schokke
de peul van bonen en erwten
bonen in de schokke eten, d'erreweten uit de schokke
doen

schoeperen, een schoeperinge geven
schroeien, zengen. Zo wordt pluimvee na het pluimen ge-
schoeperd om het dons te verwijderen.

verschoeperd
lichtjes verbrand
't Vier es in de panne geslegen en zin haar es verschoe-
perd

Elza De Clercq is niet meer

G. Depamelaere

(Archief René De Clercq)

In onze rubriek *Deerlijks Groten* is het een tijdje stil geweest. Geen nieuws is goed nieuws, dachten we, ook al was er her en der wat deining. We verkozen daar echter niet op in te haken om de stille, onverpoosde werking van de René De Clercq-Stichting niet nodeloos te hinderen in haar opzet om het erfgoed van onze grote Deerlijkse volksdichter te verzamelen.

Een soms heel delicate taak maar dat hadden prominenten uit de Stichting reeds bewezen door een tiental jaren geleden het stoffelijk overschot, tesamen met het overbekende grafmonument, een kunstwerk van de expressionist Jozef Cantré, veilig en wel naar Deerlijk te brengen.

Maar niet alleen het verzamelen van het erfgoed is van belang, ook het blijvend bewaren en het ten dienste stellen van de Deerlijkse, Vlaamse

en Europese gemeenschap is een uitzonderlijk opzet. Zo werd de dubbelslag binnengehaald : een bewaarruimte verwerven, die tevens het geboortehuis van de dichter was en als museum kon omgebouwd worden.

In 1979 werd de woning in de tot René Declercqstraat omgedoopte Leegstraat als beschermd monument erkend en achteraf door de gemeente aangekocht. Na het vertrek van de laatste pachteres volgde de restauratie, een delicate opdracht die grotendeels door gemeentewerklieden uitgevoerd wordt onder toezicht van Monumenten- en Landschapszorg, de Stichting René De Clercq en met de welwillende medewerking van René's oudste dochter, Elza. De officiële opening is voorzien op 25 november van volgend jaar.

Van nu af aan zullen we echter Elza's steun moeten missen. Zij overleed te St.-Niklaas op 16 januari laatstleden. Een onstuimig, rusteloos hart. Een vrouw die zich heel haar leven lang voor haar vader ingezet heeft en daarbij altijd hardnekkig haar eigen, veelal eenzame weg volgde.

Elza werd op 27 februari 1906 te Gent geboren als tweede kind van de 29 jaar oude atheneumleraar René De Clercq en Maria Delmotte. Haar komst werd door de uitgelaten vader in een parel van een gedicht vereeuwigd. *Mijn kleen, kleen dochterke*. Een vreugde die echter kort daarop gesmoord werd door het overlijden van Marie in het kraambed van haar derde kind.

Een huwelijk met Alice, de jongste dochter van de Delmottes, probeerde iets te verhelpen maar toch is het nooit echt meer goed gegaan. Vermelden we het uitbreken van de Eer-

ste Wereldoorlog, de vlucht naar Nederland voor de Duitsers, de verscheurende vraag : mogen we de vernederlandsing van de Gentse universiteit door de vijand aannemen, de broodroving, het activisme, een nieuwe, noodlottige liefde, de definitieve vlucht naar Nederland, het heimwee naar Vlaanderen...

Daartussen heeft Elza geleefd, ze voelde zich verantwoordelijk voor haar tweede moeder, de broers en zuster, de familie. Alles heeft ze manhaftig gedragen en omdat ze deels in Nederland opgevoed was, kon ze dat evengoed als vrouw. Soms leek het zelfs of ze zich bijwijlen gelukkig voelde in die strijders-rol.

Na de Tweede Wereldoorlog heeft ze zich een huisje in St.-Niklaas gebouwd en is ze, op een manier die haar eigen was, voor haar vaders erfenis, de Vlaamse zaak, en voor haar stilaan uitgetrouwde familieleden, blijven zorgen. Een vechtersnatuur had ze maar daarom zal het kruis dat ze droeg niet lichter gewogen hebben, ook al omdat ze zelf ongehuwd en eenzaam bleef.

Wij hebben Elza in het begin van de jaren zeventig leren kennen via Leon Defraeye toen we bezig waren met het boek *Hugo Verriest, man van zijn tijd*. Later, tijdens het schrijven van de biografie over haar vader¹, is die samenwerking inniger geworden, ondanks het niet altijd volgen van haar visie.

Het zijn onvergetelijke momenten gebleven : haar tekenende monologen, de sterke kin, de snijdende stem, de verbeterden blik, de calvinistische sfeer tussen de warme, Vlaamse meubelen, de thee veelal zonder suiker...

En dan is anderhalf jaar geleden de romance begonnen met de concertzanger Pieter Vis, die in leeftijd haar zoon kon zijn... een sympathie die eindigde in een mariage de raison. Jammer echter dat de feiten door sommige media dik uitgesmeerd en op hun manier misbruikt werden.

Op dat zielig vertoon kon je op velerlei wijzen reageren. Wij hebben gezwegen!

Dat het bij de aanvang van de romance geen koek en ei was, heeft er voor gezorgd dat de René De Clercq-Stichting eigenaar van de handschriften van haar vader werd... een geluk voor Deerlijk en voor René de Clercq.

Elza heeft haar huwelijk geen jaar overleefd. Ze bleef in St.-Niklaas... en dan nog meestal in het ziekenhuis, waar ze op 16 januari jongstleden overleed. Dat haar jachtig hart nu rust moge vinden.

En als het de familie een troost kan zijn, weet dan dat in Deerlijk de vlam van René De Clercqs geest zal blijven branden!

¹G. Depamelaere, *René De Clercq, uit liefde alleen...*, Davidsfonds, Deerlijk, 1977.

Met dank publiceren wij de namen van onze talrijke ereleden die een ware financiële steun betekenen voor *Derlike*.

Ereleden wonende binnen ons heem

Alo-Del (drukkerij Deleersnijder), Stationsstraat 37
Ampe Romain (A.S.L.K.), Schoolstraat 9
Mevr.Baetens Jo, Vichtesteenweg 140
Benoit André (Padec), Roterijstraat 10
Benoit Paul, Kapel ter Rustestraat 27
Benoit Thys (binnenhuisarchitect), Guido Gezellelaan 23
Bib B.V.B.A., Hoogstraat 108
Mevr.Bosschaert (De Zon), Schoolstraat 44
Bossuyt Romaan (schilderwerken), Harelbekestraat 11
Bouckaert Nabor, Tulpenlaan 61
Bulcaen Frans (supermarkt), Kapelstraat 4
Busschaert Jeroom, Vercruysse de Solartstraat 14
Mevr.Casaert Mia (institut. Marick), Harelbekestraat 28
Castel Robert, Hoogstraat 115
Coucke Lucien (dakwerken), de Cassinastraat 1
Craeynest Marnix (Cradec), Oude Heerweg 97
Debacker Hugo, Guido Gezellelaan 86
Declercq Patrick (fotostudio Patrick), Schoolstraat 2
Decraene Rufin (Behangshop), Kapelstraat 20
Dejager Raoul, Kerkstraat 21
Deketele Albert (café 't Bourgondisch Kruis), Wafelstraat 1
Deknudt Armand (lusterfabriek Deknudt), Stationsstraat 59
Deknudt Filip (lijstenfabriek Deknudt), Oudenaardse Heerweg 133
Deknudt Francis, Braamakkerstraat 32
Deknudt Frans (spiegelfabriek Deknudt en Decora), Kasteelstraat 15
Deknudt Luc (kaderfabriek Deknudt), Tulpenlaan 62
Delcour Piet (slagerij), Nieuwstraat 10
Deleersnijder Alfred, Pontstraat 20
Deleersnijder Jan (advocaat), Harelbekestraat 63
Deleersnijder Joseph (Pamar), Harelbekestraat 33
Demeyer Jan (drukkerij), Waregemstraat 210
Dendonder Omer (spaarkas H.K.M.), Stationsstraat 292
Depoorter Daniël (accountant), Harelbekestraat 102
Depraetere Marcel, Heestertsesteenweg 5
Deprez Gaby (Generale Bankmaatschappij), Schoolstraat 15
Deprez Pol, Desselgemstraat 27
Destrooper Joseph, Harelbekestraat 103
Destrooper Pierre (Gemeentekrediet van België), Hoogstraat 156
Devos André (weverij Devos-Caby), Braamheuvelstraat 41-43
Dhaene Etienne (restaurant 't Schuurke), Pontstraat 111
Dhaluin Jan (accountant), Beverenstraat 16
D'Heedene Remi (ververij Ten Bos), Fabrieksstraat 24
Dujardin Freddy (accountant), Stationsstraat 144
Dujardin Guido (verzekeringen), Vichtesteenweg 48
Mevr.Gamble Viviane (Bloemencenter), Kapelstraat 62
Gemeentebestuur Deerlijk
Gevaert Jos, Elfde Julilaan 14
Goeminne Stefaan (veearts), Pladijsstraat 307
Haemers Guy, Bottenhoek 5
Hanssens Pol (patisserie), Kerkplein 8
Hellyn Frans (weverij Movelta), Weverijstraat 44
Heugens Ronny (All-Comp computers), Groeningestraat 20

Hoste Freddy (slagerij), Vichtesteenweg 159
Huybrechts Eddy (opticien), Harelbekestraat 39
Mevr.Kemseke Georges (Chevideco), Hoogstraat 40
Kemseke Gerard (Poulex), Harelbekestraat 69
Kindt Jan (restaurant Gaverkasteel), Vercruysse de Solartstraat 24
Labeeuw Joseph (timmer- en schrijnwerk), Klijtstraat 153
Lanoye Gedeo (restaurant Lindenhof), Vichtesteenweg 280
Lorrez René, Wafelstraat 22
Maebe Roger, Elfde Julilaan 21
Maiheu Lieven (kruidenierswaren), Waregemstraat 433
Margodt Jaak (arts), Rozenlaan 1
Martijn Marc (Bank van Roeselare en West-Vlaanderen), Hoogstraat 59
Mevr.Messiaen Alice, Bilkenstraat 3
Monbaliu Philip, Kapel ter Rustestraat 41
Mullier Hubert (Unic), Harelbekestraat 31
Peers Ghislain, Kortrijkse Heerweg 15
Pelckmans Eddy (Cloet P.V.B.A.), Paanderstraat 42
Pelckmans Ricky (Rimapel Trading), Vlasstraat 4
Pieters Bernard (restaurant 't Arendsnest), Kerkstraat 18-24
Pieters Milo, Blauwvoetstraat 5
Priels Frans (Priconfort), Ommegangstraat 25
Rogiers Paul (bierhandel), Vichtesteenweg 32
Saey Ignace (notaris), Harelbekestraat 81
Schelfhout Luk (electriciteit-sanitair), Kerkstraat 159
Schöller Eric (weverij Etvelor), Paanderstraat 173
E.H.Seynaeve Hubert, Hoogstraat 116
Swyngedouw Jan (Etiket), Kapelstraat 25
Tack Marcel (Unispar), Azalealaan 8
Terryn Roger (burgemeester), Kleine Klijtstraat 59
Thys Martine, Leon Defraeyeplein 3
Uyttenhove Karl, Kapel ter Rustestraat 31
Vanassche Patrick (Vanoplast), Tulpenlaan 225
Vanaverbeke Paul (schepen van financiën), Kapelstraat 146
Van de Bruaene Johan (arts), Stationsstraat 118
Vandecastele Etienne, Beverenstraat 28
Vandekerkhove Luc (schepen van sport), Oliebergstraat 7
Vandekerkhove Pierre (architect), Beverenstraat 56
Vandenbergh Etienne (garage Citroën), Stationsstraat 45-47
Vandenbogaerde Aloïs (verzekeringen), Tulpenlaan 2
Vanden Breede Ignaas (Krediet aan de Nijverheid), Pontstraat 51
Vandenbulcke Medard, Evangelieboomstraat 47
Vandendriessche Paul (electro-discount), Hoogstraat 51
Vandendriessche Walter (café Bloemenhof), Tulpenlaan 26
Vandercruyssen Norbert (B.A.C.), Vredelaan 33
Van de Walle Etienne (schilderwerken), St.-Rochusstraat 16
Vandezande Egied (architect), Pontstraat 18
Van Dierendonck Pros (bloemensierkunst), Schoolstraat 24
Van Geluwe Emmanuël (weverij), Vichtesteenweg 108
Vanhee Valeer (café Courrier Colombophile), Schoolstraat 18
Van Iseghem Siegfried (Vivatours), Kortrijkse Heerweg 122
Vanmeerhaeghe Remi (restaurant De Casserole), Kleine Klijtstraat 30
Van Neste Jean, Oude Heerweg 127
Vannieuwenhuyze André (Ippa), Vrijputstraat 25
Van Overbeke Antoon (schoenhandel), Schoolstraat 3
Vanpeteghem Raymond, Stationsplein 8a
Van Ryckeghem André, Blauwvoetstraat 2
Mevr.Van Ryckeghem Maria, St.-Amandusstraat 24

Vansteenkiste Herman (BVBA Saranta-weverij), Wafelstraat 46
 Vantieghem Arnold (schepen van openbare werken), Tulpenlaan 31
 Vantomme Roger (Textila), Hoogstraat 26
 Van Tongel Martin (café Gambrinus), Vinkenlaan 16
 Vanwynsberghe Carlos (slagerij), Kerkplein 13
 Vanwynsberghe Fernand (vleeswarenfabriek), Kortrijkse Heerweg 104
 Verbrugge Alfons, Harelbekestraat 92
 Vercaemst Jan, Pladijsstraat 122
 Vereecke Roger (handelaar), Otegemsesteenweg 1
 Verfaille Noël, Pladijsstraat 170
 Verhamme Rik (drukkerij Astoria), Beverenstraat 9
 Verhue Bernard, Oliebergstraat 124
 Verschae Georges, Kortrijkse Heerweg 72
 Verthé Johan, Fabiolalaan 50
 Veys Leopold (café Prins Albert), Hoogstraat 55
 Vlieghe Gaby (schepen van cultuur), Pladijsstraat 237

Ereleden wonende buiten ons heem

Mevr. Bauwens-Vercruysse (bakkerij), Nieuwenhovestraat 56, 8790 Waregem
 Beernaert Christiaan (Generale Bankmaatschappij), St.-Martinusstraat 56
 9790 Wortegem-Petegem
 Bekaert Octaaf, Stijn Streuvelsstraat 10, 8561 Ingooigem
 Bossuyt Berten, Rozenlaan 2, 8790 Waregem
 Bruggeman Albert (antiquair), Kapittelstraat 1, 8500 Kortrijk
 Bruggeman Octaaf, Edw. Dekosterstraat 160, 1140 Evere
 Clarysse Gilbert (Waregemse Tapijtweverij), Nieuwenhovestraat 58, 8790
 Waregem
 Debakker Robert, Rozestraat 122, 8770 Ingelmunster
 Degrande Marie-Thérèse, Kortrijkstraat 154, 8710 Heule
 Dejager Leon (Osta carpets), Bomstraat 7, 8573 Tiegem
 Demeyere Marcel, Moteweg 40, 8510 Marke
 Mevr. Denys Lut, Ooststraat 68, 8800 Roeselare
 Depamelaere Roland, Varenstraat 10, 2560 Rumst
 Doornaert Leon, Koningin Fabiolapark 621, 2700 St.-Niklaas
 Emmen C.J.M. (notaris), Birkstraat 106, 3768 HL. Soest, NL.
 Hanssens Jan (traiteur), Roeselarestraat 55, 8160 Esen
 Huyghe Emmanuël, Rodebergstraat 25, 8961 Westouter
 E.H. Marichal Joos, Hospitaalstraat 13, 8968 Vlamertinge
 Naessens Karel, Hof ter Leeuwslaan 10, 3009 Winksele
 Mevr. Nys Josephine, G. Gezellestraat 13, 8790 Waregem
 Opsomer Jean-Pierre, Steenweg op Blaasveld 93, 2801 Heffen
 Pieters Paul (Cera), St.-Catherinestraat 54, 8710 Heule
 Ramault Marcel, Grote Kring 15/12, 8500 Kortrijk
 Steeland Noël, Otegemstraat 224, 8550 Zwevegem
 Van Doorne Palmer (Domiart), Burgemeester A. Guilbertlaan 8,
 8881 Schuiferskapelle
 Vadorpe Dominique (rechter), Schapendries 101, 9700 Oudenaarde
 Van Eeckhoutte Hervé (accountant), Maastrichtersteenweg 164, 3500 Hasselt
 Vanhee Kamiel, Ricardplein 23, 9800 Deinze
 Vanschamelhout André, Ninoofsesteenweg 1027, 1080 Brussel
 Vansteenkiste Jaak (weverij), Achterstraat 42, 8790 Waregem
 Ver Gucht Eric, Oude Lettenhofstraat 18, 8550 Zwevegem
 Verhelst Maurice, Duivenstraat 56, 3045 Blanden
 Mevr. Verhelst Rosa, Uitkerkestraat 22, 8370 Blankenberge
 Verhue Walter (microbioloog), Molendijk 9, 3233 LN Oostvoorne, NL.
 Mevr. Vermeir Piet, Kazernestraat 12, 9330 Dendermonde